

Den skällande fågelhunden

Nr 3

1974/75

Den skällande fågelhunden

ORGAN FÖR SPECIALKLUBBEN
FÖR SKÄLLANDE FÅGELHUNDAR

Nr 3 1974/75

LEDARE

Senarelägg småviltsjakten!
Förslaget fanns med i motionsfloran till Västerbottens läns jaktvårdsförenings årsmöte och har sedan getts stort utrymme i en Västerbottenstidning.

Männen bakom förslaget har i några fall inte heller dragit sig för att redovisa avsikten: att befria älgjakten från "störande moment".

Det är en minst sagt oroande trend som håller på att utvecklas. Älgjägarnas intolerans har medfört att många jaktvårdsområden portförbjudit småviltsjägarna i markerna före och under älgjakten. De enväldiga skogsbolagen har inte varit bättre. Ingen småviltsjakt ett par dagar före och under älgjakten — som måste ske på licens! För en fågeljägare betyder det att halva säsongen spolieras.

Problemet har två sidor — en biologisk och en social.

Viltforskarna har länge förordat förhöstens fågeljakt eftersom avgången bland ungfågeln då också är störst. Socialt handlar det om en jägarkategori förtryck av den andra; älgjägarna förbjuder småviltsjägarna att utöva sin hobby.

Gäller det ett jaktvårdsområde kan ordet hobby faktiskt bytas ut mot laglig rätt. Vem blir först att föra problemet till rättslig prövning?

BERNT KARLSSON

INNEHÅLL

- Ledare
- Skallkungtävlingen
- Landskampen
- Jaktprovsresultat
- Fågelhundens olika jaksätt
- Om skogshönsens beteendemönster
- Tornedalens Ukko in memoriam

OMSLAGSBILDEN

Finska spetsen S 14915/70 Ukkos Perro, Nordisk mästare 1974. Ägare: Hans Sjölund, Lakaträsk.

Foto: Bernt Karlsson, Medle.

Redaktör: Bernt Karlsson, PI 6344, Medle, 931 00 Skellefteå, tel. 0910/701 85.

Redaktionskommitté: Redaktören jämte Bo Pahlsson, Tving, tel. 0455/304 30 och Johnny Niva, Gällivare, tel. 0970/123 88.

Ansvarig utgivare: Erik Lindgren, Storgatan 57 A, 930 80 Arvidsjaur. Telefon 0960/102 49.

Den skällande fågelhunden utkommer med tre nummer per år inklusive årsbok. Prenumeration ingår i medlemskap i SSF 35 kr/år.

Landskampen:

Ukkos Perro i hård konkurrens

AV BERNT KARLSSON.

Hur gick det?

Knappast någon hundförare undgick den frågan, när de en efter en sammanstrålade på hotell Laponia efter förrättat värv i trädkällarlandskampen Sverige—Finland i Arvidsjaur lördagen den 19 oktober.

Hans Sjölund svarade:

— Min hund har en hygglig placering att vänta — och jag har all anledning känna mig nöjd.

En halv timme senare tillkännagav domarkollegiet att Hans Sjölund's Ukkos Perro inte bara nått en hygglig placering — utan vunnit landskampen!

Perro, som haft skall på tre av fem funna fåglar, fick 79 poäng för sitt jobb, vilket förvisade "gammalgumman" Raja (11 år) till andraplatsen. Bara två poäng skilde, men Raijas ständige följeslagare Kurt Öhlund var inte riktigt belåten.

— Fålarne satt inte tillräckligt bra, hade det varit en jaktdag hade jag kallat den dålig.

Pipsa, finsk skallkung och det blåvita lagets trumfkort, var också fint med i konkurrensen som tredje hund med 76 poäng. På det var ägaren Aimo Kerola, Kokkola, nöjd men tyckte också han att fåglarna varit skygga.

Nåbsens Nalle blev första norrbottenspets att delta i landskampen.

Ukkos Rippe placerade sig som fjärde hund med 68 poäng och gick därmed in i det segrande svenska laget (tre bästa hundarna). Lagsegern togs med siffrorna 224—204.

RESULTAT:

1. Nordisk Mästare Ukkos Perro, äg. Hans Sjölund, Lakaträsk 79 poäng.
2. Raija, äg. Kurt Öhlund, Älvsbyn 77 poäng.
3. Pipsa, äg. Aimo Kerola, Kokkola 76 poäng.
4. Ukkos Rippe, äg. Kjell Rosberg, Sorsele 68 poäng.
5. Kiva Tessu, äg. Esa Savolainen, Kuopio 64 poäng.
6. Pörri Mörrin Nalle, äg. Lasse Lindholm, Riihimäki 64 poäng.
7. Rekku, äg. Kalevi Heikkinen, Rannua 55 poäng.
8. Metsämiehen Tero, äg. Matti Jokela Pietarsaari 49 poäng.
9. Nåbsens Nalle, äg. Åke Andersson, Satter 45 poäng.
10. Porovaaran Paku, äg. Kjell Hedman, Lycksele 14 poäng.

Ukkos Perro blev fjärde svenska hund att vinna landskampen, som var den sjätte i ordningen sedan 1967. Landskampsdagen var vädret mulet med svag vind och några minusgrader. Arvidsjaur's allmänningssmarker fick som vanligt släppa till de flesta provområdena och fågeltillgången var god. Sammanlagt hittade hundarna 46 fåglar. Tre omprov fick tillgripas.

Hundarna dömdes av 15 domare, varav fem finska. Som arrangör stod SSF Norra med Gert Lestander och Erik Lindgren i huvudrollerna. Tack till dem och klubben framfördes av finske lagledaren Juho Perttola i samband med prisutdelningen. Den svenska gästfriheten prisades också vid den efterföljande supén av Lasse Lindholm, Riihimäki (Pörri Mörrin Nalle).

Landskampen fick en tragisk epilog, när Porovaaran Paku dagen efter tävlingen förolyckades under en jakttur söder om Lule älv intill Kvikkjokk. Porovaaran Paku hittades drunknad i en sjö, där han gått ner sig på svag is. Ägaren och tillika SSF:s ordförande Kjell Hedman drabbades av en liknande olycka 1972 när han miste sin Nordiska Mästare Ukkos Laika. Att på kort tid förlora två så värdefulla hundar och goda jaktkamrater måste upplevas svårt och SSF-medlemmarna känner med sin ordförande i motgångens stund.

Svenska laget, fr. v.: Ukkos Perro (Hans Sjölund), Ukkos Rippe (Kjell Rosberg), Raija (Kurt Öhlund), Nåbsens Nalle (Åke Andersson) och Porovaaran Paku (Kjell Hedman).

Finska laget, fr. v.: Pörri Mörrin Nalle (Lasse Lindholm), Rekku (Kalevi Heikkinen), Pipsa (Aimo Kerola), Metsämiehen Tero (Matti Jokela) och Kiva Tessu (Esa Savolainen).

Skallkungtävlingen:

»Raija gjorde det igen«

Av JOHNNY NIVA

De sammanstrålade kvällen före tävlingen. Episoder från höstens jakt och jaktprov förtäljdes. Den ena historien avlöste den andra. Muntra skratt fyllde föreläggningen. Erfarenheter utbyttes och diskuterades. En av ord framkallad jaktatmosfär förelåg. Den var tät och intensiv och saknade bara det slutliga ståndskallet. Allt kunde föreställas och upplevas i sinnevärlden. Förväntansfullheten fanns dock hos dem, trots den nära och spontana upptagenheten. Atmosfären blandades upp av utsikterna inför tävlingen. Förhoppningen sammanfogades med skojfriskheten. Det blev sovdags. Morgondagens kraftmätning stod för dörren.

SSF Mellersta stod som arrangör av Skallkungtävlingen, som hade förlagts till Storuman. Provmarkerna uppvisade god fågeltillgång och låg inom behaglig räckvidd. Morgonen den 5 oktober var grå och regnig och den tidiga uppstigningen uppvägrade inte detta faktum. Uppgiften nalkades. Beslutsamma män och kvinnor förberedde sig för mötet med naturen. Hundarnas medvetna iver blev påtagligt hörbar. Allt var nu klart och kampen kunde börja. Raija upprepade segern från föregående år. Den gamla tiken arbetade målmedvetet och rutinerat och avgjorde därmed tävlingen. Hon är att gratulera.

Kurth Öhlunds Raija blev Skallkung för andra året i rad.

RESULTAT:

1. Skallkung 1974 Raija, äg. Kurt Öhlund, Älvsbyn, 75 poäng.
2. Porovaaran Paku, äg. Kjell Hedman, Lycksele, 67 p.
3. Ukkos Perro, äg. Hans Sjölund, Lakaträsk, 59 p.
4. Näbsens Nalle, äg. Åke Andersson, Hakkasbyn, 58 p.
5. Ukkos Rippe, äg. Kjell Rosberg, Sorsele, 57 p.
6. Bill, äg. Lars Lindh, Holmsund, 56 p.
7. Ukkos Isku, äg. Staffan Forslund, Storsvik, 50 p.
8. Finnskallets Sisu, äg. Krister Nyström, Malå-Vännäs, 43 p.
9. Finnskallets Tessa, äg. Anna-Lisa och Fredrik Olofsson, Storuman, 40 p.
10. Kruunupään Tutka, äg. Gustav Rova, Boden, 14 p.
11. Ukkos Penu, äg. Ruth och Rune Samuelsson, Gällivare, 12 p.

Tävlingen var avgjord. En vann, tävlingsmomentets upplösning. En svensk mästare utropades. Epitetet klingar välbekant, men sannolikt är hunden främmande för innebörden av detta. Väsentligare är, att hunden får uppleva sina hussar och mattar som mästare i förhållandet till dem.

Resultat från höstens jaktprov

SSF Övre Norra

GÄLLIVARE/PAJALA 21 september (internationellt)

Provledare: Gustav Rova.

Elitklass:

UKKOS RIPPE, äg. Kjell Rosberg, Sorsele 62 poäng — 2:a pris.

UKKOS PENU, äg. Ruth och Rune Samuelsson, Gällivare 54 poäng — 3:e pris.

FINNSKALLETS TESSA, äg. Anna-Lisa och Fredrik Olofsson, Storuman 48 poäng — 3:e pris.

BIFURKATIONENS PILKKI (nobs), äg. Dick Pettersson, Öjebyn 38 poäng — 0 pris.

NÄBSENS NALLE (nobs), äg. Åke Andersson, Satter 31 poäng — 0 pris.

UKKOS PERRO, äg. Hans Sjölund, Lakaträsk 26 poäng — 0 pris.

TORNEDALENS NASTA, äg. Tore Strandgård, Kiruna 21 poäng — 0 pris.

FINNSKALLETS SISU, äg. Krister Nyström, Malå-Vännäs 18 poäng — 0 pris.

GÄLLIVARE/PAJALA 22 september

Provledare: Åke Andersson.

Elitklass:

UKKOS PENU, äg. Ruth och Rune Samuelsson, Gällivare 63 poäng — 2:a pris.

UKKOS PERRO, äg. Hans Sjölund, Lakaträsk 62 poäng — 2:a pris.

FINNSKALLETS SISU, äg. Krister Nyström, Malå-Vännäs 53 poäng — 3:e pris.

TORNEDALENS NASTA, äg. Tore Strandgård, Kiruna 50 poäng — 3:e pris.

BIFURKATIONENS PILKKI (nobs), äg. Dick Pettersson, Öjebyn 50 poäng — 3:e pris.

UKKOS RIPPE, äg. Kjell Rosberg, Sorsele 13 poäng — 0 pris.

GÄLLIVARE/PAJALA 12 oktober (internationellt)

Provledare: Tore Strandgård.

Elitklass:

UKKOS PENU, äg. Ruth och Rune Samuelsson, Gällivare 72 poäng — 2:a pris.

NÄBSENS NALLE (nobs), äg. Åke Andersson, Satter 22 poäng — 0 pris.

GÄLLIVARE/PAJALA 13 oktober

Provledare: Tore Strandgård.

Elitklass:

UKKOS PENU, äg. Ruth och Rune Samuelsson, Gällivare 64 poäng — 2:a pris.

Prov i öppen klass.

13 oktober:

NAPPE, äg. Nils Öhman, Haparanda 72 poäng — 1:a pris.

SSF Norra

ARVIDSJAUR 14 september (internationellt)

Provledare: Bjarne Wikström.

Elitklass:

UKKOS RIPPE, äg. Kjell Rosberg, Sor-sele 88 poäng — 1:a pris.

POROVAARAN PAKU, äg. Kjell Hedman, Lycksele 64 poäng — 2:a pris.

FINNSKALLETS TESSA, äg. Anna-Lisa och Fredrik Olofsson, Storuman 55 poäng — 3:e pris.

ARVIDSJAUR 15 september

Provledare: Bjarne Wikström.

Elitklass:

KRUUNUPÄÄN TUTKA, äg. Gustav Rova, Boden 63 poäng — 2:a pris.

NÄBSENS NALLE, äg. Åke Andersson, Satter 55 poäng — 3:e pris.

ARVIDSJAUR 20 oktober

Provledare: Gustav Rova.

Elitklass:

NAPPE, äg. Nils Öhman, Haparanda 62 poäng — 2:a pris.

NÄBSENS NALLE (nobs), äg. Åke Andersson, Satter 51 poäng — 3:e pris.

STÅNDSKALLETS NAPPE, äg. Thomas Nordlund, Altersbruk 37 poäng — 0 pris.

UKKOS PENU, äg. Ruth och Rune Samuelsson, Gällivare 14 poäng — 0 pris.

Öppen klass:

MONKEY, äg. Kurth Öhlund, Älvsbyn 93 poäng — 1:a pris.

22 oktober:

CILLA (nobs), äg. Åke Andersson, Satter 57 poäng — 2:a pris.

30 oktober:

LAIKA, äg. Sören Wennberg, Gällivare 76 poäng — 1:a pris.

NÄBSENS NALLE (nobs), äg. Åke Andersson, Satter 54 poäng — 3:e pris.

KRUUNUPÄÄN TUTKA, äg. Gustav Rova, Boden 50 poäng — 3:e pris.

KERO, äg. Gert Lestander, Arvidsjaur 11 poäng — 0 pris.

KERO, äg. Gert Lestander, Arvidsjaur avbrutet prov.

TUTCHI, äg. Kurt Öhlund, Älvsbyn 66 poäng — 2:a pris.

REIJO, äg. Bernt Karlsson, Medle 37 poäng — 0 pris.

SOFIE, äg. Kurth Öhlund, Älvsbyn 35 poäng — 0 pris.

JESPER, äg. Kurth Öhlund, Älvsbyn avbrutet prov.

Prov i öppen klass:

17 september:

LUDDE, äg. Almar Lundgren, Skellefteå 76 poäng — 1:a pris.

SSF Mellersta

LYCKSELE 28 september

Provledare: Kjell Hedman.

Elitklass:

BILL, äg. Lars Lindh, Holmsund 62 poäng — 2:a pris.

ALJO TERI, äg. Henry Karlsson, Holmsund 33 poäng — 0 pris.

LYCKSELE 29 september

Provledare: Kjell Hedman.

Elitklass:

UKKOS RIPPE, äg. Kjell Rosberg, Sor-sele 81 poäng — 1:a pris.

VÄNNÄS 12 oktober (internationellt)

Provledare: Anna-Lisa Olofsson.

Elitklass:

FINNSKALLETS TOLA, äg. Anders Jusslin, Holmsund 77 poäng — 1 pris (cacit).

VÄNNÄS 13 oktober (internationellt)

Provledare: Anna-Lisa Olofsson.

Öppen klass:

REIJO, äg. Bernt Karlsson, Medle 15 poäng — 0 pris.

Prov i öppen klass:

8 oktober:

FINNSKALLETS AJU, äg. Folke Fredriksson, Storuman 75 poäng — 1:a pris.

ÅKES TANA (nobs), äg. Per-Erik Frohm, Tärnaby 25 poäng — 0 pris.

FINNSKALLETS TOLA, äg. Anders Jusslin, Holmsund 8 poäng — 0 pris.

ALJO TERI, äg. Henry Karlsson, Holmsund 10 poäng — 0 pris.

UKKOS RIPPE, äg. Kjell Rosberg, Sor-sele 76 poäng — 1:a pris.

BILL, äg. Lars Lindh, Holmsund avbrutet prov.

26 oktober:

ÅKES TANA (nobs), äg. Per-Erik Frohm, Tärnaby 84 poäng — 1:a pris.

27 oktober:

FINNSKALLETS UKKO, äg. Anna-Lisa Olofsson, Storuman 23 poäng — 0 pris.

SSF Södra

HÄLLEFORS 21 september

Provledare: G. Berglund.

Elitklass:

TJIBAS MIKKE (nobs), äg. N. Jonsson, Syslebäck 57 poäng — 3:e pris.

Öppen klass:

RÖJBÄCKENS JAKKE, äg. K. G. Ekroos, Skinnskatteberg 73 poäng — 1:a pris.

HÄLLEFORS 22 september

Provledare: G. Berglund.

Elitklass:

TJIBAS MIKKE (nobs), äg. N. Jonsson,
Syssleback 78 poäng — 1:a pris.

SYSSLEBÄCK 2 november

Provledare: K. G. Ekroos.

Elitklass:

TJIBAS MIKKE (nobs), äg. N. Jonsson,
Syssleback 58 poäng — 3:e pris.

SYSSLEBÄCK 3 november

Provledare: K. G. Ekroos.

Elitklass:

TJIBAS MIKKE (nobs), äg. N. Jonsson,
Syssleback 47 poäng — 3:e pris.

Öppen klass:

TJIBAS DITTE (nobs), äg. M. Levi,
Påryd 5 poäng — 0 pris.

TJIBAS HILKA (nobs), äg. M. Levi,
Påryd 4 poäng — 0 pris.

Öppen klass:

NÅBSENS BURRA (nobs), äg. N. Jonsson,
Syssleback 80 poäng — 1:a pris.

På grund av den nya provordningen i öppen klass, som gäller för tiden september—november, har det av tidsmässiga skäl inte varit möjligt att få in alla resultat i detta nummer. Kompletterande resultat kommer därför att publiceras i årsboken (nr 1 1975), som beräknas bli klar i mars.

Redaktionen.

RESULTAT FRÅN FINLAND

7.9 JURVA

Int o Nord U Ch o S Jch Röjbackens
Netta 77 poäng — 1:a pris skl (provets
bästa hund). Äg. K-G Ekroos, Skinn-
skatteberg.

17.11 ISOKYRÖ

S Jch Röjbackens Sirpa 78 poäng —
1:a pris skl (provets bästa hund). Äg.
K-G Ekroos, Skinnskatteberg.

Fågelhundens olika jaktsätt

Av RUNE SAMUELSSON

Den finska spetsens och norrbottenspetsens gemensamma urförfäder har i århundraden — sannolikt i årtusenden — använts som trädkällare. Det är en hund som ger ståndskall på allt vilt och speciellt sådana som tagit sin tillflykt till träd. Det viktigaste viltet för trädkällaren har till långt in på 1900-talet varit pålsdjuren. Därför frestas t. o. m. de mest specialiserade fågelhundarna fortfarande så svårt av ekorren.

Att av trädkällaren göra en skällande fågelhund är en nutida företeelse. Att rätt förstå den skällande fågelhunden och dess jaktkapacitet på fågel, är att förstå vad som skiljer den från trädkällaren.

TRÄDSKÄLLAREN

Dess jaktsätt är att med snabbast möjliga rusning tvinga viltet att stanna eller träa. Beteendet är samma för den bortflygande fågeln. Den stannar först då den uppgär förföljandet eller på den plats där den tror fågeln satt sig, där den genom mer eller mindre systematiskt genomletande försöker hitta fågeln.

När den reser en kull/flock väljer den ut en fågel — ofta den närmaste — som den förföljer med snabbast möjliga rusning. En galopperande hund har mycket svårt att uppfatta ljud, därför att de egna rörelsernas ljud överröstar avlägsnare ljud. Om resten av fåglarna träar inom omedelbar närhet, kan den inte uppfatta tillslagen med hörseln och har då knappast några möjligheter att bli medveten om dessa. Därmed missar den chansen till ståndskall på andra än den fågel som blivit föremål för hundens direkta intresse — under förutsättning att den träar inom synhåll.

Trädkällaren måste i allmänhet förlita sig enbart till luktsinnet för att hitta en utom synhåll sittande fågel. Men luktsinnet räcker oftast inte till vare sig för grov- eller finlokalisering på längre avstånd eller på fågel som slagit till helt nyligen. Det är tillräckligt svårt att under gynnsamma vittringsförhållanden hitta en sådan fågel, även om den suttit där en längre tid och således lämnat en betydligt vidare och starkare luktsektor. En typisk trädkällare har i allmänhet endast chansen till ett ståndskall per tjäderkull. En kacklande orrkull erbjuder däremot bättre möjligheter.

DEN SKÄLLANDE FÅGELHUNDEN

Den renodlade skällande fågelhunden "står" för lyftande kull/flock och väntar tills fåglarna träat — oavsett om det sker inom eller utom synhåll. Därför kan den kontrollera flera fåglar samtidigt — upp till tre — och får då ståndskall på lika många om dess minne eller övriga egenskaper räcker till. Det är därför vi i våra provregler räknar en kull/flock till tre fåglar. Erfarenheten säger att den inte kan minnas flera än tre fåglar samtidigt. I varje fall så saknas det säker dokumentation på större tal.

Likadant gör den vid förföljande av en enstaka fågel. Rusar efter så länge den har synkontakt och "står" sedan lyssnande tills den hör tillslaget. Om den inte gör det avbryter den förföljandet eller fortsätter ut i sök.

Då hunden hör fågeln träa kan den med hörselns hjälp med förvånansvärd exakthet fastställa fågelns sittplats — sannolikt till mindre än 5 % av fågelns flygsträcka. Vid exempelvis 400 meters flygsträcka bör den således veta "sitträdet" med högst 20 meters felmarginal (därifrån vår 30 meters sektor i provreglerna). Men detta förutsätter normal väderlek, speciellt vindförhållandena.

När hunden sprungit fram till fågelns förmodade sittplats, är det av avgörande betydelse för exakt markering att den åter "står" och lyssnar. När hunden kommer galopperande och stannar upp i språnget i fågelns omedelbara närhet, brukar det utlösa en reaktion hos fågeln. Antingen ger den då "små" läten eller vänder sig på kvisten och avslöjar därmed obönhörligen sitt "gömsälle" för den tyst stående hunden. Skulle den inte avslöja sig, ger hunden ändå ståndskall och kan få en felmarkering. Ju längre flygsträcka och sämre väderleksbetingelser dess större blir felmarkeringen. Till och med så att det blir ett falskt skall. Likaledes blir det ett falskt skall om fågeln lättar under tiden hunden nalkas platsen.

Det finns hundar med så starka "stäänlag" att de kan stå exempelvis för ripa som en stående fågelhund.

SLUTSATSER

Även många erfarna fågeljägare har den uppfattningen att det är näsan (luktsinnet) som gör den skällande fågelhunden. Men av ovanstående framgår klart att under själva fågelarbetet är hörseln utan jämförelse det viktigaste sinnet. De som sett en skällande fågelhund mista hörseln (nedsatt) har också märkt hur katastrofalt jaktförmågan blir nedsatt.

Däremot är luktsinnet det viktigaste då det gäller att hitta fågel (få första kontakt) och då i synnerhet under senhösten, då fåglarna normalt vistas i träden.

Det ligger i sakens natur att en trädsställare kan ha väl så god näsa som en stående fågelhund. Det finns inget samband mellan luktsinnet och förmågan att stå.

En skällande fågelhunds jaktsätt gör att den har lättare att få falska skall än en trädsställare. Vid letandet efter den sittande fågeln ger trädsställaren ofta skall. Våra provregler betecknar sådan skallgivning som överkänslig.

Jaktproven och erfarenheten har visat att ytterst få av våra hundar är renodlade skällande fågelhundar. Flertalet tillhör trädsställarna. Men det finns naturligtvis även hundar som är ett mellanting av de två raserna.

Det råder ingen tvekan om att egenskapen att "stå" är av största vikt då det gäller att få ståndskall på flera fåglar ur en kull/flock eller skall på en utom synhåll flygande fågel, även om detta inte är en absolut förutsättning. Orren har lätt att ge läten i alla situationer och gammeltuppen kan skära näbb åt en hund. En tjäderkull däremot sitter tyst och orörlig så länge hunden/människan är i närheten eller tills moderhönan gett signalen "faran över". Vid barmark och plusgrader har hunden mycket små möjligheter att hitta dessa fåglar, om den inte observerat dem då de slagit till i träden, eller med hörselns hjälp grovlokaliserat sittplatsen.

Endast en avel som konsekvent bygger på rena anlag att "stå" kan ge oss de hundar vi önskar och som provreglerna förutsätter. För norrbottenspetsen är detta ett livsvillkor för att på allvar kunna konkurrera med de bästa finska spetsarna. Skillnaden mellan de två rasernas topphundar finns i första hand att söka i den egenskapen. Det kan påpekas att den finska spetsen fram till 30-talet var en ren trädsställare. Vid slutet av 20-talet fick rasen ett tillskott utifrån av hundar som hade egenskapen i fråga, för från den tiden börjar man hitta i jaktprovsberättelserna hundar med den "nya" egenskapen. Detta återspeglas också i de finska provreglerna från 50-talet.

En hund med renodlade och starka anlag att "stå" för lyftande kull/flock eller för utom synhåll flygande fågel samt vid fågelns förmodade sittplats är fortfarande av utomordentlig tillgång i finnspetsaveln och av avgörande betydelse för norrbottenspetsens jaktliga framtid som konkurrerande fågelhund.

Individuella skillnader i skogshönsens beteendemönster

Det är bland ungfågeln naturen gallrar ut de lämpligaste individerna att ombesörja reproduktionen. Den naturliga avgången är så stor att jakten har försumbar betydelse. På bilden en några dagar gammal tjäderkyckling.

Bernt (denna tidnings redaktör) ringde mig en kväll, för att om möjligt få något stoff till Den skällande fågelhunden. Ganska snart kom vi in på den gångna jaktsäsongen, ett alltid lika kärt samtalsämne. Den enda malörten var tanken på Bernts telefonräkning. . .

— Kan du inte skriva något om Dina tjädrar?

Bernts fråga motiverades av min tjäderuppfödning, ännu relativt färsk, men dock ett faktum.

— Helst om Du kunde från den ta några erfarenheter, intressanta ur jaktlig synpunkt. Visst kan jag skriva om tama tjädrar, jag kan också dra fram någon erfarenhet, men tyvärr är de antaganden jag gör blott och bart antaganden, någon bevisföring kan jag inte prestera.

Alltnog så kom vi också att prata om jakttider och då närmast för skogsfågeln. Det torde nog vara så att jakten, den normala sportjakten, har en relativt liten betydelse för stammen i dess helhet. Detta har vetenskaparna bevisat redan för många år sedan. Men skulle det vara så att jag av en eller annan anledning vill begränsa jakten så skall jag naturligtvis göra det i slutet av jaktsäsongen och inte, som på en del ställen, kapa fågeljakten från början, för att sedan i oktober lämna fritt fram.

UNGA DJUR SLÅS UT

Utgallringen i en småviltstam är alltid störst bland unga djur, oavsett om det jagas eller inte. Utgallringen drabbar färre och färre individer ju längre säsongen lider. Jägaren ska naturligtvis skynda sig att ta ur de individer som ännu är vid liv, men som ändå till stor del kommer att slås ut.

När man har jagat med såväl skällande som stående hundar slås man av att somliga fåglar uppträder mycket lämpligt (ur hundens och jägarens synpunkt) medan andra, kanske ur samma kull, är omöjliga. Jag har sett på mina egna fåglar hur även en tjäder kan vara utpräglad individualist. Således har jag tre hönor och en tupp. 1,5 år gamla, som tillhör samma kull. Trots detta är de mycket olika i sitt beteende. En av hönorna är den tamaste fågeln av alla, medan tuppen är en av de skyggaste, han är näst intill vild. Den tama hönan flyger sällan om en fara dyker

upp. Ta en katt, främmande hund eller liknande. Hon sitter bara frimodigt och tittar. Med all säkerhet skulle hon ha blivit det första bytet för en jägare om kullen varit vild. I denna kull finns också en höna som har en benägenhet att nervöst börja springa omkring när fara hotar, för att så plötsligt rusa till något gömställe och krypa in där. Den hönan skulle kunna bli offer för jägare med stående hund. Hon trycker. De andra två betar sig som de flesta, sträcker på halsarna när faran dyker upp. När faran närmar sig hukar de sig, beredda att genast flyga upp, vilket de också gör om situationen blir kritisk. Tuppen kan nog närmast betraktas som nervös, han flyger hellre en gång för mycket än en för litet. Samma nervositet kan iaktas hos ett par av de övriga hönorna. De kan flyga upp av skrämsel för en mycket liten anledning. Jag föreställer mig att sådana fåglar skulle vara svårjagade i vilt tillstånd.

PRAKTISK ORDNING

Skulle det nu vara så att i samma kull föds individer med så skilda egenskaper, så vore det en synnerligen praktisk ordning. Möjligheten för åtminstone någon att överleva blir ju större på detta sätt. Anta att trakten där kullen föds har gott om duvhök. Om alla fåglarna betedde sig exakt lika skulle risken att höken kom åt alla bli större. Tillika om alla fåglar tryckte lika villigt skulle räven eller mården så småningom ha alla möjligheter. Till rovviltet måste vi också räkna jägaren. Han förstår ibland inte varför fåglarna inte uppför sig lika. Det är kanske tur att de inte gör det. Jakten skulle bli alltför lätt och kanske förödande. Allt jag sagt här låter bestickande och nästan för bra för att vara sant. Några oantastliga bevis kan jag inte framlägga men å andra sidan undrar jag hur skogsfågelstammen har överlevt om det inte vore så här.

Ni som jagar med träskällare har säkert träffat på den där gammeltuppen som är väldigt ilsken, han sitter bra för hunden. Därför säger man ofta på proven; tänk om vi kunde hitta en gammeltupp! Underförstått menar man att den ska sitta bra för hunden. Jag tror inte det är säkert.

I tjädergården har jag fyra tuppar som man kan kalla gammeltuppar, 3—5 år gamla. Det är bara en av dem som kan prestera ett besinningslöst ursinne mot främmande hundar eller katter. En till kan också göra front, dock inte lika villkorlös. Övriga kan visserligen skära näbb, men förhåller sig avvaktande. Troligen skulle de flyga om faran blev stor. Ett undantag är speltiden. Då är alla tuppar orädda.

I en flock tjädrar, tama eller vilda, finns alltid någon eller några individer som betar sig på ett olämpligt sätt, beroende på under vilka villkor de ska leva. Dessa individer kommer obönhörligen bort i skogen. De bästa fåglarna lever kvar ända till nästa vår och kan föröka sitt släkte. En fågel blir således allt mer värdefull ju mera jakt-säsongen skrider framåt. I början av jakten finns ännu rätt mycket att välja på och det är då jägaren skall gallra. Men då jagar våra nordliga län älg i stället.

OLÄMPLIGT BETEENDE

Olämpligt beteende påminner mig om årets första fågel — en orrhöna. Hunden skällde ute på ett hygge. I toppen av en frötall satt en orrhöna, kikade nyfiket ner på hunden och såg allmänt ganska avspänd ut. Jag hade två gevär med mig, men lämnade hagelgeväret uppe på en backe, 150 meter från ståndskallet. Jag tog mig fram till hyggeskanten och hade då 80 meter till den aktuella tallen. I kikarsiktet syntes orrhönan vara ett lätt mål. Pang. Ingen reaktion. Efter sex skott utan verkan hade orrhönan fortfarande kvar sitt lugn, däremot tystnade hunden och kom lite frågande fram till mig. Jag kunde nästan se axelryckningen när han vände om till orrhönan. Det sjunde och sista kulschottet gav hellre ingen effekt. Ganska irriterad återvände jag till backen med hagelgeväret. Laddade den gamla trotjänaren och gick fram på 35 meters håll från trädet med orrhönan och sköt ned den. Det visade sig senare att det främre okullet på kikarsiktet hade lossnat med brytningsfel som följd. Men tala om olämpligt beteende, den orrhönan var ett praktexemplar. Till synes var hon fullt frisk också. I varje fall välfödd och utan inälvsmask.

Tornedalens Ukko in memoriam

Av STAFFAN FORSLUND

I och med Tornedalens Ukkos bortgång försvann en av de verkligt stora finska spetsarna i landet. Med verkligt stor menar jag då hundar som tillför rasen något nytt och därigenom bidrager till rasens historia på ett mycket tydligt sätt.

Ukko blev den mest kända hunden av Uno Lindstedts uppfödning och kronan på verket i en mycket lyckad avelskombination (Tippa—Jack II), som gav en hel serie mycket goda jakthundar.

Ukkos prestationer på jaktproven är så kända att de inte behöver upprepas här och vi skall inte lägga alltför stor vikt vid dem, därför att de kommer att överträffas. Så är utvecklingen inom alla områden där prestationer mätes och betygssätts. Vad som däremot måste och skall presenteras är hundens jaktsätt, därför att det var unikt. Och det unika är bestående och för rasen värdefullt.

U o JCH Tornedalens Ukko — med honom försvann en av de verkligt stora finska spetsarna i landet.

TIO DAGAR I STRÄCK. . .

1968 hade jag tillfälle att jaga i tio dagar i sträck med Ukko och därefter har jag sett ca 100 hundar i skogen på jakt eller jaktprov. Det gör att jag tror mig kunna ge en någorlunda god bild av Ukkos jaktsätt gentemot den övriga eliten av finska spetsar, vilka arbetar mycket bra enligt den "normala mallen".

Mycket grovt schematiserat arbetar den goda fågelhunden på två sätt. Den ena varianten är den vidsökta, i regel ej så vindsnabba, hunden som anpassar sökandet efter terrängen. Ståndskallen kommer i regel på gott avstånd från jägaren och skalltiderna blir därför i regel ganska långa innan fågeln skjutes eller skräms på flykten. Den andra varianten är den mycket snabba hunden som går väldigt hårt i sökandet, men har relativt korta sökintervaller. Hundens höga fart gör att jägaren i alla fall kan gå i god fart genom terrängen. Här är jägaren närmare skallplatsen och därför blir skalltiderna inte så långa. Gemensamt för goda hundar av båda sorterna är att de skäller, markerar och förföljer sina fåglar väl, vilket gör att de är effektiva jakthundar och tar därför i sina bästa stunder höga poäng på jaktproven. Ukko bröt av från dessa mönster. Han hade någonting annat.

TRE EGENSKAPER

Vad som gjorde Ukko så epokgörande som jakthund var främst tre egenskaper:

- ■ Förmågan att finna fågel.
- ■ Förmågan att fascinera och kvarhålla fågel i träd.
- ■ Förmåga att finna och hålla reda på flera träsande fåglar.

Hundars förmåga att finna vilt — i detta fall fågel — beror på hundens goda näsa, hundens arbetslust och intelligens. Ukko var lyckligt lottad och hade dessa tre egenskaper i riklig mängd, vilket gjorde honom till en fågelfinnare av guds nåde. Om hunden hittade ett dygns gammalt tuppsspår i ostörd terräng, kunde man lugnt sätta sig ner och vänta, upptaget kom alltid. Ukko kunde gå långt ut i sina sökurer om det behövdes, men för det mesta kom upptaget inom 3—500 meter, då den vidsökta hunden med god näsa inte söker längre ut än till närmaste fågel.

Hundens förmåga att fascinera fåglar så att de sitter tryggare än för andra hundar i genomsnitt är en egenskap som inte är direkt mätbar om inte hundarna testas mot varandra under lång tid. Ukkos förmåga i detta fall var utomordentligt god och det omdömet vågar jag ge honom, eftersom det aldrig var några funderingar om han skulle komma till ståndskall eller ej. Jag skall här ge ett exempel på hur en topphund lyckas skälla fast en tjädertupp på ett helt eftertryckligt sätt.

JAGADE VÄGEN VÄSTERUT . . .

Vi jagade efter vägen västerut tillsammans med min hanhund, som då var valp. På en ås reste Ukko en tjädertupp, som han fick ett vackert ståndskall på. Då vi smög på ståndet tog min hund upp en tupp som trädde i närheten av skallplatsen. När vi kommer fram stod hundarna under varsin tall och skällde på varsin tupp. Eftersom det var viktigare att skjuta valpens tupp än den rutinerade hundens, så gjorde vi det. Ukkos tupp flög omedelbart i skottet och hunden följde efter som en blix. Det nya skallet kom 400 meter bort — klart och intensivt. Rune Samuelsson gav sig av i snårskogen. Under tiden jag stod och tog ur den skjutna tuppen, hörde jag att skallet tystnade. Men efter en kort stund började det igen på ett helt annat ställe — klart och klangfullt. Jag blev så betagen av "kampen" som pågick att jag helt glömde bort valpen, som nu hade börjat tugga på de finare bitarna av sin tupp. Tuppen flyttade igen — nytt skall! Så upprepades det — gång efter annan. Men för varje gång satt tuppen litet längre och när det tolfte förnyade skallet kom var tuppen tämjad på nytt. Skottet ekade över ödemarken och Ukko fick sin välförtjänta belöning.

Detta att få en skräm eller osäker fågel trygg genom upprepade förnyade skall tills den sitter ordentligt, värderade redan Ludvig Münsterhjelm, som den förnämsta av egenskaper. Enligt honom var det endast med sådana hundar man konsekvent kunde jaga vuxna orrtuppar och nästan alltid räkna med några lyckade resultat.

DEN MEST GENUINA. . .

Så har vi kommit till den tredje egenskapen, den som jag tycker är den mest genuina, nämligen Ukkos behandling av fågelkullar. Det normala beteendet är ju att en fågelhund lyssnar efter, förföljer och skäller den fågel som var närmast hunden i upptaget. Det vill säga den fågel som hunden var snuddande nära att hugga käftarna i på marken. Ofta är detta en moderhöna, då hon exponerar sig för hunden redan på marken. Sedan står vi där och river håret i förtvivlan, när vi hör vår hund försvinna i fjärran efter hönan, som utstuderat raffinerat sitter här och där i 10—20 sekunder under intensivt lockande på hunden, medan vi vet ungefär var det finns feta, trygga ungfåglar. Är vår hund dessutom lite överkänslig är det bara att konstatera all djävulskaps fulländning när hundotyget efteråt går och skäller om på de gamla skallplatserna, för att sedan helt stilenligt avsluta jobbet med att ånyo "reda ut" de redan tomma fågellöparna. Allt under det att våra resignerade tankar far iväg till senhöst och sprängda fågelkullar. . .

Ukkos upptag på en tjädertupp var kyligt beräknande. Han lyssnade var alla fåglarna satte sig och hade dem sedan programmerade i hjärnan under tiden han skällde den närmast trädde fågeln. Flög den förföljde hunden och eventuellt skällde förnyat skall innan han återvände och började skälla nästa fågel. Detta arbetssätt är mörkande effektivt, så effektivt att det knappast går att komma längre. Med åren blev denna egenskap så förfinad att Ukko på vägen tillbaka efter ett förföljande från kullen, kunde ta upp och skälla en ensam fågel, för att när den var skjuten återvända till kullen och fortsätta jobbet med de andra fåglarna.

ÄRFTLIGT SAMBAND . . .

När jag kom i kontakt med denna egenskap, trodde jag att den var förvärvat genom årens erfarenhet på goda jaktmarker, där jakttiden var relativt lång. Jag blev rejält överraskad när min egen hund (Ukkos Isku) visade upp samma egenskap efter endast 15 skjutna fåglar. När jag sedan fick höra att flera avkomlingar till Ukko hade samma egenskap började jag tro att det fanns ett ärftligt samband. När Uno Lindstedt berättade för mig om Tornedalens Tippas jaktsätt var saken klar. Nu fanns tre generationers bevis och därför måste återkorsningar ske på Ukko för att trygga egenskapens fortbestånd i framtiden.

Dessa synpunkter framfördes också i Den Skällande Fågelhunden 1972 och idag har åtminstone tre uppfödare följt uppmaningen med linjeval på Ukko. Därför tror jag att denna egenskap, som parat med flera givit oss tre nordiska mästare, två dubbelchampions, skallkungar och flera lyckliga jägare, även kommer att överleva i framtiden. Detta är inte bara viktigt för oss fågeljägare, utan främst för rasen. Varför? Jo, denna egenskap utgör en skarpt markerad gräns i förädlingskedjan från en jaktglad allroundhund med ekorre, älg, mård och fågel på meritlistan till den suveräne specialisten, där fågelbehandlingen tar en så framskjuten plats i individens anlagsuppsättning att det för jägaren inte är lönt att snegla åt något annat vilt. Intresset för fjäderfå framför härvilt är även det, enligt engelska undersökningar, ärftligt. När de egenskaper som tidigare beskrivits här plus den sistnämnda finns i en och samma individ måste det jaktliga avelsvärdet bli högt, vilket även klubbens avkommebedömningar visar.

VÄRNADE OM SITT. . .

Ukko var en utpräglad enmanshund, som värnade om sitt och de sina. Accepterade han en människa satt det i resten av livet och gjorde någon honom något ont glömde han det aldrig. Det kan tyckas opraktiskt i dagens samhälle med en sådan hund, men handen på hjärtat kära jägare: Hur många gånger har ni inte drömt om en hund, som hela tjocka slakten ger tusan i att skämma bort, en hund som grannens ungar inte daltar med, en hund obrottsligt trogen dig och din familj.

I hemmet var Ukko en lojal tjänare, i skogen den store ledaren, där husse fick finna sig i att tillhöra den bärande och skjutande trossavdelningen. Det gjorde han gärna, ty hunden kunde konsten. . .

Bestrid böterna!

Många kommuner har i den lokala ordningsstadgan bestämmelser om att hundar inte får vara lösa inom vissa områden och om de på andra platser är lösa skall de vara försedda med halsband, som ger vissa upplysningar om ägaren.

Det har förekommit att jakthundar på hemväg från jakt har kopplats upp och överlämnats till polisen. Hundägarna har sedan fått bötesföreläggande för brott mot ordningsstadgans bestämmelser.

Svenska jägarförbundet har gjort en framställning till riksåklagaren med begäran att "om det i ärenden av här berört slag vid förundersökningen konstateras att hundens löslöpande beror på att den använts vid tillåten jakt, eventuella straffbestämmelser i lokal ordningsstadga ej tillämpas." Enligt riksåklagarens uppfattning bör emellertid ansvarsfrågan avgöras med beaktande av omständigheterna i varje enskilt fall och frågan om åtelsunderlåtelse bör också bedömas från denna utgångspunkt.

Med anledning av detta hemställer Svenska jägarförbundet att SFF om fall av ovan berört slag kommer till klubbens kännedom, dels råder hundägarna att bestrida bötesföreläggandet, dels rapporterar ärendet till Svenska jägarförbundet. Förbundet kommer om antalet ärenden ger anledning till det, att göra ytterligare framställningar för att få lagstiftningen ändrad.

NYTT KOMPENDIUM PÅ VÄG

En ny, helt omarbetad, upplaga av SSF:s injagningskompendium håller på att redigeras. Författare till kompendiet, som kommer att ges ut i bokform, är Rune Samuelsson. För illustrationerna svarar Juho Pertula. Kompendiet väntas klart för utgivning någon av de första månaderna 1975. Avvakta annons i jakttidningarna!

TILL AVELSTJÄNST

Norrbottnenspetsen S 57254/72 Öjbyholms Joakim

Utställningsmeriter, intern utställning, Piteå 1974: 1 ökl, 1 skl, hp, Bir, cert, cacib. Internationell champion. Ägare: Gunnar Björk, Öjebyn.
Telefon 0911/609 57.

EN GOD JUL och ETT GOTT NYTT ÅR

tillönskas alla spetsvänner.

Finnskallets Kennel

ANNA-LISA och FREDRIK OLOFSSON

Storuman